

החומר למבחן באזרחות שכבת י'ב 12-28 לקראת מועד קיץ תשע"ח

מהי דמוקרטיה? ערכים, עקרונות ומאפיינים של משטר דמוקרטי

9. עקרון 'שלטון העם':

דמוקרטיה ישירה, ודמוקרטיה עקיפה/ייצוגית, משאל עם

תנאי יסוד לבחירות דמוקרטיות: כלליות, חשאיות, מחזוריות, שוות, מאפשרות התמודדות חופשית. שיטת הבחירות בישראל ומרכיביה: רשימתית, יחסית, ארצית. (ללא השוואה לשיטות בחירות אחרות)

10. תפיסות דמוקרטיות:

דמוקרטיה ליברלית-אינדיבידואלית, גישה של דמוקרטיה רפובליקנית, גישה של דמוקרטיה רב-תרבותית.

11. תרבות פוליטית דמוקרטית

תרבות פוליטית, עקרון הסובלנות, עקרון הפלורליזם, עקרון ההסכמיות.

12. עקרון הכרעת הרוב ושמירה על זכויות המיעוט:

עקרון הכרעת הרוב, עריצות הרוב.

13. זכויות האדם והאזרח:

חירות ושוויון כערכי יסוד.

רעיון הזכויות הטבעיות.

זכויות טבעיות- זכויות האדם הבסיסיות: זכות לחיים ובטחון, זכות לקניין, הליך הוגן, הזכות לחירות ונגזרותיה, הזכות לשוויון; אפליה- הבחנה- העדפה מתקנת, הזכות לכבוד ונגזרותיה.

זכויות פוליטיות/ זכויות אזרח: הזכות לבחור ולהיבחר, חופש ההפגנה והמחאה, חופש ההתאגדות הפוליטית.

זכויות חברתיות וכלכליות: זכות לקיום בכבוד – רמת חיים בסיסית, זכות לבריאות וטיפול רפואי, זכות לדיוור, זכות לחינוך, זכויות עובדים ותנאי עבודה.

זכויות קבוצתיות/תרבותיות : יש ללמד דוגמאות לזכויות קבוצה שונות כגון : הזכות לשפה, הזכות לייצוג, הזכות לחינוך, הזכות לקיום מצוות הדת וחופש פולחן.

14. חובות האדם כאדם וחובות האדם כאזרח.

זכויות מתנגשות. קשר בין חובות וזכויות.

15. גישות כלכליות-חברתיות במדינה הדמוקרטית :

יובהר הרצף בין הגישה הליברלית לגישה הסוציאל-דמוקרטית.

16. גלובליזציה

17. עקרון הגבלת השלטון :

עקרון הגבלת השלטון.

עקרון הפרדת רשויות.

חוקה (לא כולל חוקה פורמאלית וחוקה מטריאלית).

מנגנוני פיקוח מוסדיים ומנגנוני פיקוח חוץ-מוסדיים.

18. עקרון שלטון החוק :

סוגי הפרות חוק ועבריינות : עבריינות שלטונית, עבריינות פוליטית/אידיאולוגית.

מקרים בהם יש ספק, מחלוקת או מתח בשאלת המחויבות לציות לחוק : סירוב לציית לחוק מטעמי מצפון ואידיאולוגיה, פקודה בלתי חוקית בעליל.

19. זכות הדמוקרטיה להגן על עצמה מפני איומים על שיטת המשטר ועל אופי המדינה (במקרה של

ישראל - כמדינה יהודית דמוקרטית) דמוקרטיה מתגוננת.

20. ביטחון דמוקרטיה :

זכות המדינה להגן על עצמה ועל אזרחיה מפני איומים על הביטחון- חקיקת חירום, מעצר מנהלי.